

Johanna Korkeamäki, Riikka Shemeikka, Erja Poutiainen,
Marja-Liisa Schiess

18.9.2023

Kuntoutussäätiön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/22365/2023

Lausunto on valmisteltu Lausuntopalvelussa

Asia: Esityksessä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisten ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasoa lasketaan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavaa ehdotetaan muutettavaksi. Jatkossa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaa olisi vain yksi vähimmäismäärä, sekä vain yksi laskukaava vähimmäismäärän ylittävälle kuntoutusrahoille.

Kuntoutussäätiö huomioi lausunnossaan, että ammatilliseen kuntoutukseen osallistujille kuntoutusraha on tarpeellinen toimeentulo ja kouluttautuminen on tärkeää työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Lakimuutoksella voi olla kielteistä vaikutusta kohderyhmän kouluttautumiseen ja työllistymiseen. Toteutuessaan lakimuutos voi vaikuttaa kielteisesti koulutusmahdollisuuksiin ja toimeentuloon. Kuntoutussäätiö tuo lausunnossaan esille, että jos lakimuutos toteutuu, sen vaikutuksia kuntoutusrahan saajille on seurattava. Ammatillista kuntoutusta on tarpeen kehittää vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeita.

Kuntoutusraha on tarpeellinen toimeentulo

Tarkastelemme lakiesitystä ja kuntoutusrahan merkitystä ensin kuntoutusrahaa saavien opiskelijoiden näkökulmasta, jotka ovat merkittävä ryhmä ammatillisessa kuntoutuksessa. Lakiesityksen vaikutusten arvioinnissa huomioidaan, että kuntoutusrahan määrällä voi olla merkitystä ammatilliseen kuntoutukseen motivoinnissa. Tämä on erityisen tärkeää huomioida, sillä opiskelu vamman tai sairauden ja mahdollisesti haastavan elämäntilanteen kanssa on vaativaa. Esimerkiksi kuntoutusrahaa saavat opiskelijat ovat todennäköisesti jo tällä hetkellä muita opiskelijoita suuremmassa riskissä keskeyttää opinnot.

Lakiesityksellä on merkitystä opiskelijoiden toimeentulon näkökulmasta. Opiskelijoilla, jotka saavat ammatillista kuntoutusta, on usein erilaisia terveyteen liittyviä ylimääräisiä menoja, kuten esimerkiksi terapian omavastuuosuuksia. Lisäksi työnteon ja opiskelun yhdistäminen voi olla muita opiskelijoita hankalampaa vamman tai sairauden yhteydessä.

Osaopiskelukykyiset opiskelijat kuvaavat jo nyt enemmän taloudellisia vaikeuksia muihin opiskelijoihin verrattuna Eurostudent-kyselyaineistossa. (1)

Kuntoutusraha on ollut kokemustemme mukaan selkeä motivoiva merkitys uudelleen kouluttautumisessa. Aikuisilla kuntoutusrahan määrällä on ollut iso merkitys sille, että esimerkiksi perheellisen kuntoutujan on ollut mahdollista uudelleen kouluttautua. Lakimuutoksen myötä nämä mahdollisuudet voivat heikentyä, varsinkin jos toimeentulo kaventuu myös muiden lakiesitysten seurauksena.

Johanna Korkeamäki, Riikka Shemeikka, Erja Poutiainen,
Marja-Liisa Schiess

18.9.2023

Ammatillinen kuntoutus tukee kouluttautumista ja työllistymistä

Lakiesityksen yhteydessä olisi tarpeen arvioida ammatillisen kuntoutuksen merkitystä opiskelijoiden näkökulmasta. Kokemustemme mukaan kaikki opiskelijat eivät välttämättä kerro oppilaitoksessaan kuntoutusrahasta. Osalla opintojen keskeyttämisistä saattaa olla useita. Opiskelijoille suunnattua ammatillista kuntoutusta on tarvetta kehittää. Kuntoutusrahan suuruudesta riippumatta ammatillisen kuntoutuksen olisi joka tapauksessa hyvä sisältää muutakin kuin taloudellista tukea, jotta se olisi aidosti kuntouttavaa.

Kyseessä on kohderyhmä, jolle kouluttautuminen on hyvin tärkeää työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Jos lakimuutos toteutetaan, on erityisen tarpeellista seurata sen vaikutuksia kuntoutusrahaa saaviin opiskelijoihin. Samassa yhteydessä on myös tarpeellista kehittää ammatillista kuntoutusta vastaamaan paremmin opiskelijoiden tarpeisiin.

Myös muiden kuin opiskelijoiden näkökulmasta kuntoutusraha on erittäin tärkeä kannuste kuntoutukseen. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevilla nuorilla se saattaa olla ratkaiseva tekijä siinä, että nuori sitoutuu pitkäjänteisesti kuntoutukseen ja saa kuntoutuksesta täyden hyödyn. Nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittäminen, samoin kuin kuntoutukseen pääsy ilman diagnoosia ovat olleet tärkeitä tekijöitä kannustamassa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria mukaan kuntoutukseen ja pysymään kuntoutuksen piirissä koko kuntoutusjakson ajan. Tämä saattaa olla joidenkin nuorten kohdalla ratkaiseva tuki heidän matkallaan kohti työtä tai opiskelua. Kuntoutussäätiö vastustaa Nuotti-valmennuksen lopettamissuunnitelmia sekä nuorten ammatillisen kuntoutuksen diagnoosivaatimusta. Sen sijaan nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittäminen lisää mahdollisuuksia tukea keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita sekä työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria.

Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö on kuntoutuksen suunnannäyttäjät ja visiomme on olla vetovoimaisin kuntoutuksen kehittämisympäristö. Osaamisalueemme ovat työkyky, toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus.

Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme kuntoutusmalleja ja kuntoutusjärjestelmää sekä innostamme kehittämiseen mukaan asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Johanna Korkeamäki

Erikoistutkija

Riikka Shemeikka

Toimitusjohtaja, VTT, FM, dos.

Erja Poutiainen

Johtava tutkija, kliinisen neuropsykologian dosentti, neuropsykologi, FT

Johanna Korkeamäki, Riikka Shemeikka, Erja Poutiainen,
Marja-Liisa Schiess

18.9.2023

Marja-Liisa Schiess

Sosionomi (AMK), työvalmentaja (eat), työkykykoordinaattori, hankevastaava

Lisätietoja: Erikoistutkija Johanna Korkeamäki, toimitusjohtaja Riikka Shemeikka, johtava tutkija Erja Poutiainen ja hankevastaava Marja-Liisa Schiess, Kuntoutussäätiö

(1) Korkeamäki, J. & Vuorento, M. (2021). Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun: Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja.